

Репіч М. О., канд. екон. наук Олійник Т. І.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА
В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ**

В умовах сучасного економічного середовища, яке характеризується високим рівнем волатильності, нестабільності та посиленням конкурентної боротьби, питання ефективного управління витратами стає критично важливим фактором забезпечення сталого розвитку підприємства [5]. Оптимізація витрат є не просто інструментом підвищення прибутковості, а стратегічним напрямом діяльності, що забезпечує адаптаційні можливості компанії в динамічному бізнес-середовищі. Тому актуальність дослідження сучасних підходів до оптимізації витрат зумовлена необхідністю забезпечення економічної стійкості підприємств в умовах нестабільності.

Аналіз наукової літератури свідчить про різноманітність підходів до визначення сутності витрат. Т.Ю. Копотієнко розглядає витрати як економічну категорію, що відображає вартість ресурсів, які підприємство використовує у процесі господарської діяльності для досягнення певної мети [2, с. 629]. Важливість класифікації витрат для ефективного управління ними підкреслюється у працях А.В. Піскуна, який зазначає, що належна систематизація витрат дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо їх оптимізації [3, с. 6].

У сучасній економічній науці та практиці сформувалося декілька концептуальних підходів до оптимізації витрат, які застосовуються підприємствами в умовах економічної нестабільності. Розглянемо основні з них. Процесно-орієнтований підхід (Activity-Based Costing) передбачає розподіл витрат за видами діяльності та бізнес-процесами з метою виявлення найбільш витратомістких операцій. Цей підхід дозволяє встановити причинно-наслідкові зв'язки між процесами та витратами, що виникають у процесі їх реалізації. Як зазначають О.В. Гуріна та А.І. Чернова, «процесно-орієнтований підхід забезпечує більш точне визначення собівартості продукції та дозволяє виявити неефективні бізнес-процеси, які потребують реінжинірингу для зниження витрат» [1, с. 164]. Стратегічний підхід до управління витратами передбачає інтеграцію системи управління витратами у загальну стратегію розвитку підприємства. При цьому

оптимізація витрат розглядається не як тактичне завдання скорочення витрат, а як стратегічний напрям забезпечення конкурентних переваг. Інноваційний підхід до оптимізації витрат базується на впровадженні нових технологій, автоматизації виробничих процесів, використанні цифрових інструментів управління. В умовах економічної нестабільності саме інноваційні рішення дозволяють компаніям досягати суттєвого скорочення витрат без негативного впливу на якість продукції та клієнтський сервіс. Дослідження показують, що впровадження цифрових технологій у систему управління витратами дозволяє підприємствам знизити операційні витрати в середньому на 15–20% [3, с. 58]. Інтегрований підхід до оптимізації витрат передбачає комплексне використання різних методів і технологій управління витратами з урахуванням галузевої специфіки підприємства та особливостей його операційної діяльності. Цей підхід включає елементи бюджетування, контролінгу, lean-технологій, аутсорсингу та інших інструментів оптимізації витрат. Н. Свічкарь, І. Олініченко та М. Цибулін зазначають, що «бюджетування як система управління діяльністю підприємства дозволяє оптимізувати використання фінансових ресурсів, підвищити ефективність контролю за витратами та створити основу для обґрунтованого прийняття управлінських рішень» [4, с. 177].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що сучасні підходи до оптимізації витрат підприємства в умовах економічної нестабільності характеризуються комплексністю, стратегічною спрямованістю, орієнтацією на інновації та управління ризиками. Ефективне управління витратами передбачає не просто їх скорочення, а оптимізацію структури з метою забезпечення стійкого розвитку підприємства у довгостроковій перспективі. Це потребує системного підходу, який інтегрує різні методи та інструменти оптимізації витрат з урахуванням специфіки підприємства та особливостей його операційного середовища.

Список використаних джерел:

1. Гуріна О.В., Чернова А.І. Ефективне управління витратами. *The 7 th International scientific and practical conference. Eurasian scientific congress* (July 12–14, 2020) Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain. 2020. 377 p.. 2020. URL: <https://surl.li/uexkns>.
2. Копотієнко Т.Ю. Економічна сутність та класифікація витрат як об'єкта внутрішнього аудиту. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 23. С. 627–635. URL: <http://globalnational.in.ua/archive/23-2018/123.pdf>.
3. Піскун А.В. Теоретичний аспект управління витратами підприємства. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. № 4. С. 55–59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2020_4_11.

4. Свічкач Н., Олініченко І., Цибулін М. Бюджетування як система управління діяльністю підприємства на основі міжнародних стандартів фінансової звітності. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. № 19. С. 175–185. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.19.21>.
5. Гринько Т.В., Єрмакова Г.В. Сутність інноваційної активності підприємства та її оцінка. *Бізнес Інформ*. 2011. № 11. С. 62–64.

Д-р екон. наук Семенча І. Є.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЗНАЧЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В ДІЯЛЬНОСТІ МІКРО- ТА МАЛОГО БІЗНЕСУ: БЕЗПЕКОВИЙ АСПЕКТ

Актуальність дослідження значення менеджменту в діяльності мікро- та малого бізнесу в безпековому аспекті зумовлена сучасними викликами, з якими стикаються підприємці в умовах нестабільного економічного середовища, кіберзагроз, кризових ситуацій та військових дій. Ефективне управління ризиками, фінансами, персоналом та цифровими технологіями є ключовим фактором виживання та розвитку малого бізнесу, що становить основу економіки багатьох країн. Відсутність стратегічного підходу до менеджменту може призводити до низької конкурентоспроможності, втрати ресурсів та банкрутства. Саме тому вивчення безпекового аспекту менеджменту у цьому секторі є необхідним для формування адаптивних і стійких бізнес-моделей.

Звісно, у період затяжної війни та економічної кризи, з'явилося багато досліджень щодо питань безпеки бізнесу. Наприклад, дослідження Гаркуши В. та Єршова Н. [1], Капелюшної Т.В. [2], Зайченка К.С. та Діма Н.І. [3], Марусяк Н.Л. та Бак Н.А. [4], Матвієнко-Біляєвої Г.Л. [5] та Ріяка Є. [6]. Але, різницю між здійсненням менеджменту між мікро- та малим бізнесом ніхто не розглядав. Отже, менеджмент мікро-бізнесу в аспекті забезпечення безпеки ведення підприємницької діяльності відрізняється своєю гнучкістю, особистою відповідальністю власника та обмеженими ресурсами. Основна увага приділяється швидкій адаптації до змін ринку, мінімізації фінансових та операційних ризиків, захисту конфіденційних даних, а також побудові довірчих відносин із клієнтами та партнерами.

Власник часто самотійно приймає управлінські рішення, контролює фінансові потоки та визначає стратегії безпеки, зокрема щодо кіберзахисту та